

PROFESSORI VESA RUUSKASEN MUISTOKIRJOITUS

Jyväskylän yliopiston teoreettisen fysiikan emeritusprofessori Vesa Ruuskanen kuoli kotonaan Helsingissä 28.12. pitkään sairastettuaan. Hän oli kuollessaan 71-vuotias.

Vesa Ruuskanen oli taustaltaan savolainen. Hän syntyi Rantasalmella ja kirjoitti ylioppilaaksi Savonlinnan lyseosta. Hän valitsi alakseen fysiikan, jota hän opiskeli Helsingin yliopistossa. Maisterintutkinnossaan hän erikoistui teoreettiseen ydinfysiikkaan, mutta jatko-opintovaiheessa alaksi vaihtui teoreettinen hiukkasfysiikka. Hiukkasfysiikka oli tuohon aikaan, 1960-luvulla,

voimakkaasti kehittyvä uusi tieteenala niin Suomessa kuin maailmallakin. Se veti puoleensa Vesa Ruuskanen kaltaisia lahjakkaita opiskelijoita. Ala oli ja yhä on hyvin kansainvälinen, ja kansainvälisyys leimasi Vesa Ruuskanekin tutkijanuraa alusta lähtien. Vuosina 1967-68 Ruuskanen toimi tutkijana Iowan valtionyliopistossa, jossa hänen väitöskirjansa ohjaaja Kenneth Lassila oli professorina. Väiteltään tohtoriksi 1970 Ruuskanen työskenteli vuosina 1971-72 tutkijana Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuslaitoksen CERNin teoriaosastolla, johon hän myöhemmin teki useita tutkimusvierailuja. Uransa aikana hän toimi myös vierailevana professorina 1986-87 Urbana-Champaignissa, Illinoisin yliopistossa.

Vesa Ruuskanen siirtyi Jyväskylän yliopistoon 1972, ensin fysiikan lehtoriksi ja vuodesta 1975 lähtien teoreettisen fysiikan apulaisprofessoriksi. Kun teoreettisen fysiikan professorin virka vapautui 1996 Pertti Lipaksen siirryttyä eläkkeelle, Vesa Ruuskanen nimitettiin tähän virkaan, jossa hän toimi kymmenen vuoden ajan omaan eläkkeelle siirtymiseensä 2006 asti.

Vesa Ruuskanen oli monin tavoin osallisena fysiikan tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseen, mm. toimiessaan fysiikan laitoksen johtajana Jyväskylässä, teoreettisen fysiikan tutkimuslaitoksen johtajana Helsingissä, pohjoismaisen teoreettisen fysiikan tutkimuslaitoksen NORDITAn hallituksen jäsenenä, Suomen fyysikkoseuran puheenjohtajana ja Suomen Akatemian luonnontieteellisen toimikunnan jäsenenä.

Vesa Ruuskanen yli neljäkymmentä vuotta kestänyt tieteellinen tutkimustyö oli mittavaa ja kansainvälisesti merkittävää. Hänet muistetaan erityisesti uuden tutkimusalan, suurienergiaisten raskaiden ionien törmäyksiin liittyvän fysiikan, yhtenä suomalaisena alkuunpanijana. CERNissä uudella LHC-kiihdyttimellä tehtävien kokeiden takia tämä tutkimusala on juuri nyt hyvin jännittävässä vaiheessa. On paljolti Vesa Ruuskanen ansiota, että alan teorialtutkimus on Suomessa vankalla pohjalla ja myös, että suomalainen kokeellinen tutkimusryhmä on merkittäväällä panoksella osallisena CERNin kokeen toteuttamisessa. Hän seurasi kokeen etenemistä suurella mielenkiinnolla kuolemaansa asti.

Vesa Ruuskanen on saanut tieteellisistä ansioistaan useita huomionosoituksia. Hänet kutsuttiin Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi vuonna 1994. Vuonna 2004 Suomen Tiedeseura myönsi hänelle Theodor Homénin palkinnon.

Tutkimustyönsä ohella Vesa Ruuskanen teki pitkän elämäntyön fysiikan opettajana ja opetuksen kehittäjänä. Hän suhtautui opetukseen hyvin tunnollisesti, ja hänen opetuksensa oli aina perusteellista ja hyvin valmisteltua. Leimaa-antavia piirteitä hänen opetus- ja ohjaustyössään olivat rauhallisuus, ystävällisyys ja ihmisläheisyys. Opiskelijan oli aina helppo lähestyä häntä. Hän myös kantoi vastuuta koko fysiikan laitoksen opetuksen tasosta ja ajanmukaisuudesta; häntä kutsuttiinkin leikillisesti laitoksen ”opetuksen diktaattoriksi” - jo paljon ennen kuin yliopistossa otettiin käyttöön pedagogisten johtajien järjestelmä. Kun matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa siirryttiin Bolognan sopimuksen mukaiseen tutkintojärjestelmään, operaation koordinointi annettiin Vesa Ruuskasen vastuulle.

Fysiikan laitos on tunnettu hyvästä yhteishengestään ja positiivisesta ilmapiiristään. Niiden luomisessa ja vaalimisessa Vesa Ruuskanen oli yksi keskeisimmistä henkilöistä. Hän oli positiivisuudessaan, rakentavuudessaan ja pyyteettömyydessään esimerkkinä meille muille. Hän suhtautui putoamisonnettomuuden seurauksena pyörätuoliin joutumiseensa ja vähän myöhemmin puhjenneeseen vakavaan sairauteensakin sellaisella tyyneydellä ja rationaalisuudella, jota saattoi vain ihailta. Muistellemme lämmöllä yhteisiä rupatteluhetkiä tämän sivistyneen ja savolaisella leppoisuudella maailmaa katselleen miehen kanssa.

Kari J. Eskola, Jukka Maalampi, Juha Äystö

Kirjoittajat ovat Vesa Ruuskasen pitkäaikaisia työtovereita ja ystäviä.